
Ženy ve vědě potřebí

Ženy ve vědě potřebí

22.1.2009 Kariéra speciál str. 31 Ze světa vědy boč
Svět potřebuje vědu a věda potřebuje ženy

Pod tímto heslem byl vyhlášen již 3. ročník národního kola společného stipendijního projektu společnosti L'Oréal Česká republika, České komise pro UNESCO a Akademie věd ČR pro mladé a talentované vědkyně do 35 let z oborů živých nebo materiálních věd. Slavnostní vyhlášení výsledků letošního ročníku proběhne 27. ledna 2009.

Uzávěrka 3. ročníku programu »Stipendium L'Oréal ČR Pro ženy ve vědě« proběhla 31. října 2008. Sekretariát České komise pro UNESCO shromáždil celkem 37 přihlášek mladých badatelek z celé České republiky. Letošní věkový průměr žadatelek je 31 let a třetina přihlášek přišla z vědeckých pracovišť v Praze. Mezi dalšími jsou vědkyně například z Ostravy, Brna, z Jižních Čech nebo Olomouce. Mezi představenými projekty jsou zastoupeny práce z oblasti medicíny (skoro třetina odevzdaných prací) – týkájí se např. výzkumu nádorových onemocnění, genetiky, DNA, onemocnění štítné žlázy nebo hematologie. Z dalších oborů lze zmínit moderní nanotechnologie, izotopové analýzy nebo elektroanalýzy přírodních imisí. Dále lze zmínit práce z geologie, biologie, ekologie nebo například botaniky. Stipendium L'Oréal Česká republika pro ženy vědě s podporou České komise pro UNESCO a Akademie věd ČR je konkrétním vyjádřením a závazkem společnosti L'Oréal prosazovat ženy ve vědeckém výzkumu a podílet se na vytváření nových vědeckých profesionálních možností žen po celém světě. V letošním roce pak laureátky mohou získat až 3 stipendia v nově navýšené částce 200 000 Kč na každé stipendium. Cílem stipendia je finančně pomoci talentovaným vědkyním realizovat perspektivní vědecký výzkum, s tím, že rozhodnutí o způsobu využití stipendia je plně na volbě laureátek.

Za uplynulé dva ročníky, do kterých bylo přihlášeno na 64 různých projektů byla udělena stipendia 6 českým badatelkám za více než milion korun. Dvěma loňským držitelkám stipendia jsme položili následující otázky: 1. Před rokem jste obdržela stipendium L'Oréal: co se za ten uplynulý rok událo a jakým způsobem se na těchto událostech stipendium »podílelo«?

2. Můžete přiblížit projekt, na jehož realizaci jste stipendium získala, a jeho význam v rámci oboru, ve kterém působíte?
3. Od doby Marie Curie se v nazírání na ženy-vědkyně mnohé změnilo, ale přeci jen: co vás vedlo k tomu, že jste si zvolila vědeckou dráhu a s jakou jste se setkala odezvou v rodině, ve škole, na pracovišti?
4. Jakou podporu u nás mají mladí vědci a vědci obecně? Jaké mají pro své bádání zázemí? Jak byste si představovala ideální podmínky pro vědeckou práci?

Okolí mou práci akceptuje a respektuje

Doc. MUDr. Marta Kalousová, Ph. D., pracuje v Ústavu klinické biochemie a laboratorní diagnostiky 1. LF UK a VFN v Praze a byla oceněna byla za odbornou práci na téma netradičních markerů onemocnění srdce a cév u pacientů se selháním ledvin léčených hemodialýzou. 1. Je to pro mne velká čest, že jsem mohla obdržet takovéto prestižní ocenění. Nesmírně si toho vážím. Život a práce pak šla dál... Získání stipendia ovšem znamenalo zviditelnění práce, několik prezentací v médiích a přednášek v odborných kruzích.

2. Projekt se týká výzkumu netradičních markerů onemocnění srdce a cév a pacientů se selháním ledvin léčených hemodialýzou.

Onemocnění srdce a cév jsou nejčastější příčinou úmrtí v civilizovaných zemích. U pacientů se selháním ledvin, především u pacientů léčených hemodialýzou, je riziko těchto onemocnění několikrát vyšší než v běžné populaci. Kromě klasických rizikových faktorů jako je cukrovka, poruchy metabolismu tuků či vysoký krevní tlak, zde nabývají na významu také další, tzv. netradiční mechanismy, jako např. mikrozáněť či oxidační stres. V rámci projektu pracujeme na zavádění nových molekulárně biologických (genetických) a biochemických metod a studujeme další vybrané markery (např. vitaminy a stopové prvky) v souvislosti s klinickým stavem a hodnotíme jejich významu v prognóze nemocných. Porozumění mechanismům onemocnění, nalezení nových diagnostických možností a další znalosti, např. o látkách ovlivnitelných stravou a potravními doplňky, může být přínosem pro diagnostiku a monitorování onemocnění srdce a cév, může zlepšit kvalitu života nemocných a přispět ke snížení nákladů potřebných pro léčbu chronických onemocnění a jejich komplikací.

3. Moje práce nezahrnuje jen vědu, ale také výuku studentů a práci lékaře. Je to náročné, ale na druhou stranu velmi zajímavé, rozmanité a tvůrčí. A co na to okolí? Jsem ráda, že moji práci akceptuje a respektuje.

4. Každý začátek je těžký a vědecká práce a její výsledky přinášejí člověku především duševní obohacení. Zázemí pro vědeckou práci je různé a může se hodně lišit. Z vlastních zkušeností vím, že dobré zázemí je velmi důležité a

zahrnuje nejen technické a materiálové vybavení, ale také kvalitní vedení a spolupracovníky. Stimulující je i náležité ohodnocení výsledků.

Obhájit projekty a zdůvodnit jejich smysl

RNDr. Petra Šauli, Ph. D. působí v Oddělení aeronomie v Ústavu fyziky atmosféry Akademie věd ČR. Cílem jejího projektu je popsat prostorový a časový charakter chování ionosféry ve středních šířkách.

1. Nejdůležitější událostí loňského roku je narození dcery Julinky. Od té chvíle je samozřejmě moje vědecká práce daleko složitější. Když se zabýváte vědou, tak nelze najednou přestat. Alespoň v mém případě. Díky stipendiu jsem si mohla doma vytvořit pracovní zázemí a věnovat se své práci hned po návratu z porodnice.

2. Zabývám se proměnlivostí ionosféry, tedy ionizované části zemské atmosféry, ve středních šířkách. Zajímá mne, jak se mění elektronová koncentrace v různých časových obdobích od změn v řádu minut až po desítky let. Proměnlivost ionosféry ovlivňuje v první řadě činnost Slunce, nezanedbatelný je vliv geomagnetického pole, zemské atmosféry atd. Výsledný stav je daný mnoha faktory a jeho předpověď je zatím velice obtížná. Cílem mého projektu je právě analýza vzájemné vazby mezi systémy. Čím lépe budeme schopni popsat chování ionosféry tím snadnější bude předpověď jejího stavu. Ionosféra je oblast která významně ovlivňuje šíření elektromagnetických vln, proto je velmi důležitá pro navigační a telekomunikační systémy.

3. Oba rodiče i starší sestra vystudovali matematickofyzikální fakultu, takže mi připadalo samozřejmě věnovat se fyzice a pak i vědecké práci. Vybrala jsem si diplomovou práci vypsanou na Ústavu fyziky atmosféry AVČR a poté v tomto ústavu nastoupila. Mám štěstí na skvělé kolegyně a kolegy. Alespoň v našem ústavu nehraje roli, zda jste vědec nebo vědkyně. Jak je to jinde nemohu posoudit. Samozřejmě po narození Julinky je složitější skloubit vědu a péči o miminko. V tom je určitě postavení ženy-vědkyně obtížnější. Nebo lépe řečeno, toho rodiče, který se o dítě stará. 4. O podporu je nutné se stále ucházet, tedy zdůvodňovat vědecké projekty a žádat o finance na jejich řešení. Se základními prostředky, které mají ústavy, k dispozici vystačit nelze. Je nutné platit například i za publikování vědeckého článku. Úspěšnost grantových návrhů není vysoká. Grantové agentury vypisují vedle standardních i speciální kategorii pro mladé vědecké pracovníky, které o něco zvyšují šanci mladých vědců. Velkým přínosem je i stipendium L'Oréal. Ale i tak je stále peněz nedostatek. Navíc samozřejmě starosti se získáváním peněz ubírají čas na vědeckou práci. Na druhou stranu, určitě je třeba projekty obhájit a zdůvodnit jejich smysl. Takže ani v ideálních podmínkách bych grantovou soutěž nevyklučovala. Bez určitého vzájemného srovnání ve vědě nelze fungovat. Ale určitě by mělo do vědy přijít více peněz. Málokdo si uvědomuje, že výsledky vědecké práce používá každý den. U zásadních objevů může dojít k jejich technickému využití až po velmi dlouhé době a na počátku se může zdát, že jde jen o bláznivý a neužitečný výmysl. *

Stipendia L'Oréal-UNESCO „For Women in Science“

jsou každoročně udělována pěti ženám-vědkyním, které výrazným způsobem přispěly k vědeckému poznání. Mezinárodní porota, složená z nejvýznačnějších zástupců světové vědecké komunity, vybere z nominovaných kandidátek vždy po jedné zástupkyni každého regionu (Afrika a arabské země, Asie-Tichomoří, Evropa, Latinská Amerika a Severní Amerika), které jsou pak slavnostně představeny v Paříži v ústředí UNESCO. Od roku 1998 bylo oceněno již 52 badatelek. Vedle tohoto mezinárodního programu fungují ve více než 35 zemích také národní stipendijní programy L'Oréal-UNESCO, ve nichž jsou udělována stipendia vždy několika vědkyním, které se věnují výzkumu v zemích svého původu. V České republice funguje Národní stipendijní program od roku 2006.